

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 38.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ЧЕСТИТАМ.

(Наставак.)

Спира. Ха! ха! ха! Ал' су врагови ти варошани! Што ти могу да пију, то ни ђаво није видио! Него сам се за то опет одржао; јуначки одржао! Ваљда нисмо ни ми са села баш којекакве шуше! И ми смо, фала Богу, народњаци! Живио народ!... Ал' сам наздрављао! Сви су зинули, кад сам им ја разложио, шта треба ми Срби да чинимо. Прво треба манастире уредити, — рекох ја. То смо већ учинили, — рекоше они. Још једаред рекох ја! Понда треба народно позориште имати, — рекох ја. То већ имамо, — рекоше они. Још једном рекох ја! Понда треба за позориште у Новоме Саду дворану задати, — рекох ја. То већ имамо рекоше они. Још једну рекох ја! Понда треба у Новоме Саду ваљану српску гимназију, имати, — рекох ја. Имаћемо и две, рекоше они. Ту вам је доста и једна, — рекох ја, — а они ућуташе. Ха, ха, ха! И тако сам им доскочио. Е, него што сам се добро провеселио, нисам се ни надао. Та да, ко би се надао, да ћу ја до зоре осванути. Ха! ха ха! Моја снаја оправила мене у 8 сахата у вече да идем спавати. Ја у 8 сахата у постељу! Није ни мој дед тако рано легао. Ја ти, боме, лепо полагао, кад је моја Мара заспала, шумангеле у биргуз, — но то морам рећи, ја сам хтео само до пола 12. Али шта ћеш кад је лепо друштво. Само, да не дознаду?!.. Није ми ни бриге! Нико ме није видио ући! Могу сада лећи, па ћу казати да сам спавао целу ноћ! (Пође да угаси свећу на столу и у том смотри на столу писмо). Како је то писмо? (Узме и чита). „Господину С. Грабићу овде.“ То је на мене управљено. Шта то може бити? (Отвори га и чита) „Господине. Ви сте једна лола!“ Шта? (Чита даље) „Једна бекрија“ ја бекрија? „Који целу ноћ тумарате,“ — откуд се брже боље

дознало!.. „Ви не заслужујете, да вас дочекам. Збогом! Мара.“ (Испусти писмо) Охо! Мене с опроштењем терају из куће? Мене њиховог чигу, који нисам жалио труда дан и по возити се, да их посетим, мене госта и призната народњака, члана Матице, позоришта, друштва за радиност, певачког друштва, одборника у свима одборима и чувеног кортеша при свима рестаурацијама и посланичким изборима? И то све због тога, што сам се мало провеселио? Но, томе се нисам надао! Дођи у свој род у госте, да те после терају и називају долом и бекријом! Лепо, врло лепо! Добро! Кад ми већ друго не остаје, а ми ћемо торбу у шаке па пут за ући. Е, јеси ли ти само народњак, мораш да страдаш! (Уђе у собу.)

ПРИЗОР V.

Софка и берберин.

Софка. Али кад вам кажем, да нема никога код куће?

Берберин. Никога? Тим боље, где сам ја сам, ту сам ја први човек. Шта рекох? Зар ми нисмо и иначе први људи?.. Бербери, борвирери, иначе брице! ко зна све новости по вароши?.. Брица! Ко зна све тајне, мушке и женске, без разлике?.. Брица!.. Ко су најмузикалнији људи?.. Брице, сваки свира у тамбуру!.. Ко зна све позоришне сплетке?.. Брице, они фризирају глумице!.. Ко је примљен у најнижим и највишим круговима?.. Брица и увек брица! Хе, девојко, нисмо ли ми први људи на свету?

Софка. Само да вам нису руке тако црвене.

Берберин. Не чини ништа, увек боље него да је чело црвено. Ха, шта велиш на ову пуну духа досетку?.. Моја драга Софи!

(Наставиће се.)

МЛАДОСТ ДОСИТИЈА ОБРАДОВИЋА.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА У 5 РАЗДЕЛА. С ПЕВАЊЕМ, НАПИСАО КОСТА ТРИФКОВИЋ.

Ми вршимо своју књижевничку дужност, ако се враћамо једном позоришном делу, које је ове сезоне привукло на себе већу пажњу позоришне публике, него што смо то вични гледати на њојзи. Па ипак је тај интерес, хоћемо ли да га тумачимо нашим субјективним осећајима, по све природан: комад је у мотворина српска, а сиж је тога комада личност, која је срасла с нашим срцем. Доситије је један део наше индивидуалности, као што је то Милош, Марко; и његово је име, као и ових двају, допрло до крајње колибице српског племена, а у туђини и његово је име стекло поштовања. Ако је успомена на српске хероје загревала наша срца родољубљем и светлила нам над гробницом политичког живота нашег све док није засветила зора народног ослобођења: то нам је Доситије, херој на умноме пољу, јасно светило у мраку душевног робовања, и ако се може данас и у нас говорити о друштвеним реформама, то је оповачки монах био први, који је свесним синовима српским истакао ту мету. Јер знајући да је тај друштвени живот наш срастао с верозаконским, он је завојштво на једну касту свога времена, којој религија беше полуга, да с њоме кочи социјални прогрес народњи. И то је Доситије учинио онда, кад су далеко образованији народи од нас ћутећи стењали под притиском духовне олигархије, учинио је онда, кад су великодостојници цркве баратали у појунским баханалијама са силним дин-душманима српства и православља, и руку у руку претрпавали ујамчена права народна — прашином дворских канцеларија. Не зазиремо ни мало, да ћемо се огрешити о правила скромности, кад на очи глед онима, који су позвани да прате културне покрете у народима јевропским, рекнемо, да и српски народ има свога Лутера, коме основа раду беше чиста религија христова, а цел: напредак опште породице људске;

нити се плашимо на очи глед онима, који су посумњали у слободоумље доситијево, рећи: да се мерило за слободоумље не може наћи без упоредног погледа на социјално стање тадањег доба, и да ћемо, ако с овога гледишта станемо расматрати његов рад, открити у њему за цело темељнијега либералца, него што су они, којима се допада разметати тим именом. Да, опет велим, и ми имамо свога Лутера, који је са свом енергијом јуришио на светињу хијерархичне самовоље, и семе, што га он посеја у српским срцима, давно би већ уродило плодом, да је овај чист хришћанин нашао у православљу свога Морица и Хунтена, као што га нађе велики Августинац. Па и ако још није ни пун век прохујило од како се велики учитељ српски жалио, да нема хране души народа његовог, него да „при недостатку истините, разумне и полезне науке узима у себи сирота, лажљива, луда и вредовита прелашченија ума,“ — ипак му данас можемо ведрим челом узвикнути над гробом: послушали смо те, читали смо пажљиво, и навикивали наш ум „чиновно и разумно мислити и судити,“ па за то не држимо више она створења, што их ти назва „теоцима“ ни за помоћнике више, а то ли за „своје богове и чудотворце,“ — не, јер смо ми такве људе, који су под фирмом божанства плели „духовне бичеве“ за свој народ, исмејали. Ми смо их поругом обесвестили; изложили смо их презрењу њихових савременика и потомака — и све то учинили смо за један кратак век, на очи глед човечанском друштву, којег си ти био достојан члан, и у постид онима, који су још после четири века иза Лутера стењали у јарму једнога хијерархијског уговора, не усудив се дотаћи тога синцира слободе људске ни — помислом.

Не ћеш ми ваљда, читаоче, замерити, што сам мало застралио у намери, да ти обележим карактер Доситија у нашој култур-

ној историји пре, но што пређем на прави предмет данашњег говора мога, на његову „младост.“ То ми се виђаше нужно те да растумачим појаве из његова млађана живота, које је г. Трифковић, то из његова животописа, то из логичне последице његовог познијег делања, извео у једној слици на нашу позорницу. Без сумње човек доситијевог кова има своју особену младост, и ми би се огрешили о законе човечије душе, кад би човеку челична карактера, човеку, који мирно и спокојно стоји на биљези кад на њега насрћу највеће предра суде његовог доба и насрћу с оружјем тај-

(Наставиће се.)

Э Д И С Т И Њ И Ш.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Нови племић.) позоришна игра у 5 раздела приказивана је 2. марта о. г. Ако би се строго држали наслова и немешке дипломе, која у овоме комаду игра велику улогу, онда се не би могли слагати са преводиоцем, који вели, да је овај комад посрбио. Истина, да и у нас има немеша, може бити да ће их и од сада бити, али они, осим тога што су бројно малени, не заузимају у нашем друштвеном животу такав племићки положај, који би вредан био, да се са те стране напада. Србима не пада више на ум, да се за племство ожимају, а Срби племићи најмање се размећу племством. С те стране дакле немамо шта да замеримо српским племићима. Наравно, да ствар са свим друкчије изгледа, кад представимо себи Србе племиће као великодостојнике, политичаре, вође, и т. д. Но наша позоришна игра нема ове последње на уму, већ само племиће као племиће, и за то смо приметили, да се с те стране не може рећи, да је комад посрбљен. Са свим друкчије стоји ствар ако тенденцију овога комада тако узразумемо, да нам се хоће да изнесе, како се човек, — сад било то по немешкој дипломи, било из других разлога, као што је богатство, велико достојанство, високо сродство и шта ја све знам, — може да покондири, јер у томе случају са свим је умесна посрба, по што у времену, у коме живимо, имамо вазда примера од покондирених занесењака. С те стране дакле комад се још није преживио, а на жалост изгледи су, да ће се још дуго одржати на српској позорници.

ним и каљавим, кад би таквом човеку придели младост мекушаца. Доситије није мекушац, није фаталиста, није роб предра суде, па чак би и то смели о њему рећи, да није — спиритуалиста. И у томе се слажемо с писцем. Његова је душа „гладна,“ хоће јој се хране, али та храна беше мршава на дому, и он тежи у манастир, не за то да промене рухо, него да се у самоћи нахрани знањем. Младићу Доситију природно је, да то знање мора бити — јер ваља да буде — у манастиру; а где је знање, ту су и остале врлине, које човека красе.

Представа је испала добро. У Манојлу Безарићу приказивао је Брани и закованог и доције покондиреног трговца са свим добро, особито му је испао за руком постепени прелаз и повратак из једне улоге у другу. Фемка (Маринковићка) изнела је женску слабост за nobлесом без претеривања и баш у томе лежи заслуга. За несташне девојчице приказивала је Л. Маринковићева и до сада дара, али жива њена игра као Мере морала је свакога задовољити. Једно само нека је дозвољено приметити пријатељу њенога талента, а то је, да више студије обрати на држање руку и мицање са главом. Рашићеву је игру (Пратљача) пропратило тапшање и како му и ми желимо, да у комичним улогама достигне своје предходнике, то морамо приметити, да је преводилац овога комада у улози Пратљаче у разноврснијим варијацијама умео повикати: „Ја се зовем Пратљача!“ С похвалом морамо још споменути Зорића (Палковића), Ј. Поповићеву (Кату), Суботића (Спиридона), Недељковића (Младена Веровића) и Станчића (Омера) као представљаче у знатнијим, затим К. Савићеву (Зорку), Л. Хаџићеву (Јелицу), Лесковића (Севера) и Љ. Зорићеву (Мијата) као представљаче у незнатнијим улогама. **К. Т.**

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

(Нове књиге.) Поука о чувању здравља (по дру Рекламу) превео Стеван Д. Матић, великошколац. На малој 8-ни, стр. 30, стаје 1 грош (10 новчића).

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА

ПРЕДСТАВА 38.

БРОЈ 25.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 10 МАРТА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ПРВИ ПУТ:

У П И Т А К .

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, НАПИСАО СИГМУНД ПЛЕЗИНГЕР, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО М. ХРВАЋАН, СРБЕНДИЋ.

О С О Б Е :

Мелер, банкар	Зорић.	Дорн	Недељковић.
Валентина, кћи му	К. Савићева.	Шпанген	Суботић.
Вернолд	Бранн.	Збива се у купатилу у Немачкој.	

ЗА ТИМ ПО ДРУГИ ПУТ:

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД Е. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е :

Поповић, школски надзорник	Зорић.	Савета, кћи му	Л. Хаџићева.
Петровић, сеоски учитељ .	Суботић.	Станко, свршени приправник	Недељковић.
Ката, жена му	Ј. Поповићева.	Писаревић, натарошев писар .	Рашић.

Збива се у селу.

У недељу 12 марта: „КРСТ И КРУНА“ или: „КРУНИСАЊЕ СТЕВАНА НЕМАЊЕ КРАЉА СРПСКОГ.“ Слика из прошлости српске, с песмама, од дра Јована Суботића, музика од А. Максимовића.

Од „Зборника позоришних дела“ изашле су две свеске. У првој је свесци „Школски надзорник“, а у другој „Шаран.“ Свака од тих свезака стоји 20 новч. аустр. вредн. и може се добити обдан у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.